

ASPECTE DIN ISTORIA ȘCOLII NOASTRE

Școala noastră, numită acum Grupul Școlar "Ioan Ciordaș", are o vechime mai mare de un secol, înființată la Finele veacului trecut, ca școală de ucenici, această instituție de învățământ a răspuns unei necesități evidente, aceea de a forma buni meseriași pentru numeroasele ateliere ale târgului Beiuș. O dovadă a avântului economic al Beiușului de la mijlocul secolului al XIX -lea ne furnizează un registru al primăriei în care, la 28 aprilie 1863, erau menționați numeroși meseriași, comercianți și proprietari de ateliere "industriale" din diverse meserii: măcelari, trăistari, blănari, cizmari, cojocari, dulgheri, comercianți de chimicale, vânzători de seu, brutari, pălărieri, croitori, legători de cărți, rotari, bijutieri, frizeri, farmaciști, cârciumari, olari, morari, zidari, zugravi (1). Pregătirea lucrătorilor din aceste ateliere și prăvălii se făcea, desigur, acolo unde munceau, cei tineri învățând de la cei mai în vârstă (meșterii sau comercianții patroni și calfele).

Necesitatea unor școli profesionale s-a făcut simțită mai întâi în orașele mari, astfel, la Oradea, încă din 1796 exista o "Școală de Duminică" cu cursuri pentru ucenicii adulți (2). În anul 1884, Inspectoratul Școlar al Comitatului Bihor, prin adresa nr. 229 din 21 martie către primăria orașului Beiuș sublinia că "...la ultimul recensământ al ucenicilor din Beiuș și din regiunile învecinate a reieșit că numărul acestora este foarte mare și de aceea ar fi necesar pentru dezvoltarea industriei naționale și în interesul industriașilor din această zonă, constituirea unei școli industriale. Se impune necesitatea însușirii ultimelor cuceriri ale științei din fiecare ramură industrială, absolut necesare pentru practicarea meseriei fără de care nu se poate practica în mod corespunzător meseria. Ținând cont de toate acestea, este necesar să se constituie la Beiuș o școală de ucenici industriali; în acest scop se va cere ajutorul statului (investiții). În vederea înființării școlii, primăria va constitui o comisie din industriași locali mai inițiați și din intelectuali care să ia măsurile necesare pentru constituirea cât mai grabnică a acestei școli. Măsurile luate vă rog să ni le comunicați" (3).

La 26 martie 1884, primăria răspunde inspectoratului școlar anunțând că a fost formată comisia pentru înființarea școlii, componența acesteia fiind următoarea: Fâșie Teodor-avocat, Kovacs Josef - curelar, Kadar Laszlo-tâmplar, Pappluka Gyongy - meseriaș, Buzaș Geza-fierar și Negrean Demeter - comerciant (4). La 26 septembrie 1884 sunt convocați membrii consiliului orașenesc la primărie, pe ordinea de zi fiind problema înființării școlii industriale (5).

Primele documente cunoscute care atestă activitatea de învățământ a școlii de ucenici sunt: o copertă a catalogului clasei pregătitoare de ucenici din anul școlar 1888-1889, din care lipsesc toate filele de conținut, un catalog al clasei întâia și unul al clasei a doua de ucenici, ambele tot din anul școlar 1888-1889. Aceste documente argumentează că elevii clasei a doua de ucenici erau în al treilea an de școală, deci aceștia au început cursurile în anul școlar 1886-1887.

Analizând "Situația de venituri și cheltuieli ale școlii industriale de ucenici din Beiuș pe anul școlar 1887-1888", document aflat la Arhivele Statului din Oradea, aflăm următoarele: "Restanțe de bani din anul 1886-1887, 3 forinți și 55 crăițari; salarizare învățători, 360forinți; tipărirea anuarului școlii 18 forinți" (6). Dacă apreciem ca nu existau clase paralele atunci putem concluziona că în anul școlar 1887-1888

existau 3 clase, deci, începutul funcționării școlii ar fi în anul școlar 1885-1886.

În anul școlar 1889-1890 figurează 34 de elevi care învățau următoarele meserii: zidar, pantofar, cizmar, cojocar, croitor, fierar, brutar, homar, tinichigiu, măcelar, strungar, comerciant, rotar, lăcătuș, legător de cărți. Cursurile școlii de ucenici se desfășurau după-amiaza în locul școlii primare de stat (clădirea veche).

Numărul elevilor școlii a variat între 25 și 40, abia în deceniul al doilea al secolului nostru acesta atingând în unii ani cifra 100. Până la Marea Unire au absolvit cursurile școlii 473 de "ucenici de stat" în meseria comerț (7). Faptul că aceste încăperi, folosite în alternanță cu școala primară de stat, grădinița de copii și căminul de copii, erau improprie, îl constată și inspectorul Pompiliu Dan la 15 februarie 1928. Drept urmare, cu concursul primăriei s-au asigurat spațiile necesare internatului școlii, primul cămin fiind amplasat în casa doctorului Francisc Buder, de pe strada Horea (actualmente sediul Cooperativei de Consum) (8).

Lipsa spațiilor de școlarizare este resimțită însă în continuare, mărturie fiind o însemnare din 28 septembrie 1936 făcută în registrul de activitate a cadrelor didactice de către directorul de atunci al școlii, Sava Mușet: "Din cauza timpului nefavorabil nu am putut ține cursul sub cerul liber..." (9). Insistențele directorului școlii vor fi răsplătite în luna octombrie a aceluiași an, atunci când primăria hotărăște ca școlii de ucenici să-i fie repartizate două săli în localul școlii primare de stat.

Dacă până la 1918 școala era orientată spre o pregătire pentru meseria de lucrător în comerț, în perioada de până la 1948 ponderea o are pregătirea "ucenicilor industriași" (10).

După instaurarea regimului comunist, școala primară de stat va fi mutată în clădirea fostului Liceu greco-catolic de fete, iar școala profesională de ucenici se va extinde în întreaga clădire în cursul lunii aprilie 1949. În anii următori - 1950-1952 - școala va fi dotată cu noi spații și anume cu ateliere, acestea fiind confiscate de reprezentanții locali ai regimului bolșevic de la proprietarii de până atunci.

Despre evoluția ulterioară a școlii noastre veți putea afla mai multe chiar de la foști și actuali profesori și directori ai aceluiași locaș de învățământ citind articolele din paginile următoare.

DAN ISPAS

NOTE

1. Arhivele Statului Oradea (A.S.O.) - Fondul primăria Beiuș, dos. 21, filele 154,162
2. A. TRIPON - Monografia Almanah al Crisanei, Oradea, 1936.
3. A.S.O.- Fondul primăriei Beiuș, dos. 15, filele 327, 328.
4. Ibidem
5. Ibidem, fila 332
6. Ibidem filele 361, 362.
7. Gavril HĂDĂREANU - Torțe arzânde în țara Beiușului, Beiuș, 1995, pag. 336
8. Ibidem, pag. 337.
9. Ibidem.
10. Ibidem, pag. 338.